

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän ehdotus jätelaiksi ja laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

– Tiivistelmä ehdotuksesta annetuista lausunnoista

Ympäristöministeriöön on 25.5.2010 mennessä saapunut yhteensä 152 lausuntoa ehdotuksesta jätelaiksi ja laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Tähän tiivistelmään on koottu lausunnoissa yleisimmin esitettyjä mielipiteitä ehdotuksen keskeisimmistä uudistuksista. Ehdotuksesta annetut lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan valtioneuvoston hankerekisteristä, <http://www.hare.vn.fi/>.

Lain tavoite, soveltamisala ja määritelmät

Monissa lausunnoissa on otettu kantaa ehdotetun lain tavoitteeseen, soveltamisalaan ja määritelmiin. Useissa lausunnoissa, etenkin teollisuuden etujärjestöjen taholta, on puollettu lain tavoitteeksi (1 §) muotoilua, jossa ensimmäisenä tavoitteena mainitaan ympäristön- ja terveysuojelu jätedirektiivin mukaisesti.¹

Useissa lausunnoissa on esitetty, että lain soveltamisalan (2 §) tulisi noudattaa direktiivin soveltamisalaa. Erityisesti on korostettu, että maa- ja metsätaloudessa syntyvät, vaarattomat ja luonnonmukaiset ainekset sekä pilaantumaton maa-aines tulisi rajata pois lain soveltamisalasta direktiivin mukaisesti. Osa lausunnon antaneista viranomaisista on kuitenkin esittänyt, että eläinperäiset jätteet ja lanta tulisi lisätä lain soveltamisalaan, koska niiden rajaaminen ulkopuolelle aiheuttaisi epäselvyyttä lupahakemusten sisältövaatimusten ja annettavien lupamääräysten osalta.² Eräissä lausunnoissa on myös esitetty, että soveltamisalaa ei tarpeettomasti tulisi laajentaa tuotannon ja tuotteiden sääntelyyn.³

Jätteen ja erityisesti sivutuotteen määritelmää (3 §) on useassa lausunnossa pidetty epämääräisenä ja siten hankalana lupamenettelyn kannalta. Osassa lausunnoista sivutuotteen kriteerejä on kuitenkin toisaalta pidetty tervetulleena rajauksena jätteen määritelmään. Etenkin osa ELY-keskuksista on lisäksi pitänyt ongelmallisena, että säännöksessä ei säädetä, mikä viranomainen tapauskohtaisesti ratkaisee aineen tai esineen määrittämisen jätteeksi tai sivutuotteeksi. Lisäksi lausunnoissa on ehdotettu useita tarkennuksia ja eräitä lisäys- ja poistoehdotuksia lakiehdotuksen muihin määritelmiin (4 §).⁴

¹ Pykälästä ovat lausuneet mm. STM, ESAVI, EK, Elintarviketeollisuusliitto ry, Energiateollisuus ry, Kaivannaisteollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Aaltopahvihdistys ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen N-P Kierrätys Oy, Teknologiateollisuus ry ja Motiva Oy.

² Soveltamisalasta ovat lausuneet mm. KESELY, Seinäjoen kaupunki, EK, Energiateollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Lapin kauppakamari, MTK, Metsäteollisuus ry, Rakennusteollisuus ry, Suomen Aaltopahvihdistys ry, Metsähallitus, Vaasan hallinto-oikeus, LSAVI, UUDELY ja HÄMELY.

³ Asiasta ovat lausuneet mm. EK, Kemianteollisuus ry, Rakennusteollisuus ry, Teknologiateollisuus ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen NP-Kierrätys Oy.

⁴ Määritelmistä ovat lausuneet mm. Vaasan hallinto-oikeus, ESAVI, LSAVI, KASELY, ESAELY, POSELY, POKELY, KESELY, KAIELY, Elintarviketeollisuusliitto ry, Energiateollisuus, Metsäteollisuus, MTK ja Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry.

Yleiset periaatteet ja velvollisuudet

Ensisijaisuusjärjestykseen liittyen on eräissä lausunnoissa todettu, että sen soveltaminen ei saa johtaa yritysten materiaalitehokkuuden kehittämistä koskevien mahdollisuuksien rajoittamiseen (5 §).⁵ Lausunnoissa on myös otettu kantaa poikkeamismahdollisuuteen ensisijaisuusjärjestyksestä. Poikkeamismahdollisuutta on eräissä lausunnoissa pidetty hyvin tärkeänä, mutta sen on myös todettu olevan liian epämääräinen. Toisissa lausunnoissa on esitetty poikkeamismahdollisuuden rajaamista ainoastaan tilanteisiin, jossa se on elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten vuoksi perusteltua.⁶

Erityisesti teollisuuden etujärjestöjen lausunnoissa on todettu, että tuotteen valmistajan huolehtimisvelvollisuuteen (6 §) liittyen jätelain tulisi pitäytyä jätehuoltokysymyksissä, eikä laajentaa sääntelyä koskemaan tuotteita ja tuotantoa. Lisäksi tuotekohtaiset erot tulisi ottaa huomioon. On myös todettu, että säännöksessä on viitattu sellaisiin asioihin, joihin Suomesta käsin ei ole mahdollista vaikuttaa. Joissain lausunnoissa huolehtimisvelvoitetta on myös pidetty kannatettavana ja ehdotettu velvoitteiden tiukentamista.⁷

Useissa lausunnoissa on todettu, että suojeluvelvollisuudet (9 § 2 mom.) on asetettu epätavallisen tiukoiksi ja että vaatimuksia tulisi lieventää. Erityisesti velvollisuutta huolehtia siitä, ettei toiminnasta aiheudu maiseman rumentumista, on pidetty ongelmallisena. Eräissä lausunnoissa tiukkoja vaatimuksia on kuitenkin kiitelty.⁸ Useammassa viranomaistahon lausunnossa on otettu kantaa jätehuollon periaatteisiin ja todettu, että omavaraisuusperiaatteen ja läheisyysperiaatteen huomioiminen viranomaistoiminnassa voi olla haasteellista ja että läheisyysperiaatteen tulisi olla toissijainen jätehuollon ensisijaisuusjärjestykseen (5 §) nähden. Eräissä lausunnoissa on myös todettu, että läheisyysperiaate ei saisi rajoittaa tuottajan vapautta toimittaa jätteet haluamaansa paikkaan, jos se on tarkoituksenmukaisempaa, vaikka vastaanottoaika sijaitisi kauempana.⁹

Kunnan jätehuoltoviranomainen

Lausunnoissa on sekä kannatettu että vastustettu säännöstä kuntien yhteisestä jätehuoltoviranomaisesta (14 §). Säännöstä on pidetty ongelmallisena esimerkiksi siitä syystä, että alueellisessa yhteisessä toimielimessä voisi olla edustettuna sekä kuntia, joilla on ns. sopimusperusteinen jätteenkuljetus että kuntia, joissa jätteenkuljetus on kunnan järjestämää. Säännökseen liittyen on lisäksi todettu, että jätehuollon järjestäjän ja valvojan tehtävät tulisi pitää erillään ja että on huolehdittava siitä, että tietoja ei vuoda viranomaiselta operoijalle.¹⁰

Vastuu jätehuollosta ja kunnan jätehuollon palvelutehtävien järjestäminen

Ehdotettua vastuunjako (22 §) on lausunnoissa sekä kannatettu että vastustettu. Vastuunjaon kannattajat ovat todenneet, että vastuunjako helpottaa ympäristön- ja terveydensuojelun järjestämistä ja antaa edellytykset kannattaville jätteen hyödyntämis- ja käsittelyinvestoinneille

⁵ Asiaan ovat ottaneet kantaa mm. Energiateollisuus ry, Metsäteollisuus ja Suomen Aaltopahvisyhdystys ry.

⁶ Pykälästä ovat lausuneet mm. Energiateollisuus ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Puupakkausten kierrätys PPK Oy, Suomen Aaltopahvisyhdystys ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen NP-Kierrätys Oy, Ympäristöyritysten Liitto ry, Lassila & Tikanoja Oyj ja Motiva Oy.

⁷ Säännöksestä ovat lausuneet mm. Työ- ja elinkeinoministeriö, EK, Energiateollisuus ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, MaRa ry, Metsäteollisuus, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Aaltopahvisyhdystys ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen NP-Kierrätys Oy, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

⁸ Pykälästä ovat lausuneet mm. Korkein hallinto-oikeus, ESELY, LSAVI, KES ELY, Energiateollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Teollisuuskuitu Oy ja Kuusakoski Oy.

⁹ Asiasta ovat lausuneet mm. LSAVI, ESAELY, POSELY, POKELY, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Teknologiateollisuus ry, Metallinjalostajat ry, Väli-Suomen ympäristöyritykset ry.

¹⁰ Säännökseen ovat ottaneet kantaa mm. Valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto, Rosk´n Roll Oy Ab, Turun Seudun Jätehuolto Oy ja Väli-Suomen Ympäristöyritykset ry.

suurien, tasaisten ja kaikissa markkinatilanteissa taattujen materiaalivirtojen kautta.¹¹ Esitettyä vastuunjako on pidetty ongelmallisena etenkin siitä syystä, että se rajoittaa jätteen haltijan valinnanvapautta. Vastuunjako vaikeuttaisi jätehuollon järjestämistä kokonaisuutena erityisesti aloilla, joilla syntyy sekä kunnan vastuulle kuuluvaa että muuta jätettä.¹² Eräissä lausunnoissa on myös esitetty, että kunnan vastuuta olisi kavennettava nykyisestä eikä kunnilla tulisi olla yksinoikeutta esimerkiksi erilliskerättäviin hyödynnettäviin jätteisiin, koska ne eivät kuulu EU:n omavaraisuusperiaatteen piiriin. Kunnan vastuun laajentamista on myös pidetty EU:n perussopimuksen vastaisena kilpailuneutraliteettia vaarantavana muutoksena. Lisäksi on esitetty, että julkinen toiminta tulisi poistaa kunnan vastuun piiristä.¹³ Lausunnoissa on kuitenkin myös esitetty, että kunnan vastuuta olisi laajennettava nykyisestä, jotta nykyiseen vastuunjakoon liittyviä tulkinta- ja käytännön ongelmia voitaisiin vähentää ja jotta luotaisiin nykyistä paremmat edellytykset jätevirtojen hallintaan kokonaisuutena.¹⁴

Maatalouden vaarallisten jätteiden osalta etenkin eräät viranomaiset ovat todenneet, että niiden vastaanotto tulisi nykyiseen tapaan säilyttää kunnan vastuulla (22 § 2 mom.).¹⁵ Ehdotettua vastuunjaon "perälautasäännöstä" (22 § 3 mom.) on lausunnoissa pidetty ongelmallisena, mutta myös tarpeellisena. Säännöstä on moitittu siitä, että se aiheuttaa epävarmuutta siitä, millaiselle ja kuinka laajalle käytölle palvelut tulisi mitoittaa.¹⁶

Molemmat esitetyt vaihtoehdot kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksen järjestämisestä (24 §) ovat saaneet kannatusta.

Ensimmäistä vaihtoehtoa, jonka mukaan jätteen haltija voisi järjestää kuljetuksen ainoastaan rajatuissa tapauksissa, ovat kannattaneet erityisesti viranomaiset ja kunnalliset jätehuoltoyhteisöt. Kunnan järjestämän jätekuljetuksen on muun muassa nähty edistävän jätekuljetusmarkkinoiden toimivuutta, takaavan palvelun saatavuuden, tehostavan kuljetusten logistiikkaa ja kuljetuksista aiheutuvia päästöjä, turvallisuusriskejä ja muita haittoja, olevan hallinnollisesti selkeä, mahdollistavan lain vaatiman viranomaisten valvontatyön ja jätehuoltoketjun aukottoman hallinnan sekä mahdollistavan jätemaksujen tasapuolisuuden, oikeudenmukaisuuden ja ohjaavuuden. Lisäksi lausunnoissa on todettu keskitetyn kilpailuttamisen alentavan kustannuksia ja parantavan palvelun laatua.¹⁷

Nykyisen järjestelmän mukaista vaihtoehtoa, jossa kunta voi päättää soveltamastaan kuljetusjärjestelmästä, ovat kannattaneet erityisesti liike-elämän ja teollisuuden etujärjestöt, suuri osa tuottajayhteisöistä sekä Suomen Kuntaliitto. Lausujat ovat katsoneet, että se mahdollistaa

¹¹ Asiasta ovat lausuneet mm. Valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, SYKE, Ekokem Oy Ab ja HSY.

¹² Asiasta ovat lausuneet mm. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, EK, Terveyspalvelualan Liitto, Suomen Yrittäjät ry, St 1 Biofuels Oy, Suomen Terveystalo Oy, Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Ympäristöyritysten Liitto ry.

¹³ Asiasta ovat lausuneet mm. Puolustushallinnon rakennuslaitos, EK, Helsingin seudun kauppakamari, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen yrittäjät ry, Väli-Suomen Ympäristöyritykset ry, Ympäristöyritysten Liitto ry, Lassila & Tikanoja Oyj, RAKLI ry, Senaatti-kiinteistöt, SITA Finland Oy, Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Kirkkohallitus, Seinäjoen srk ja Tampereen seurakuntayhtymä.

¹⁴ Asiasta ovat lausuneet mm. Kuntaliitto, JLY – Jätelaitosyhdistys ry, Vestia Oy, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut – kuntayhtymä, Jämsän Seudun Jätehuolto Oy, Lapin Jätehuolto kuntayhtymä, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy ja Rosk'n Roll Oy.

¹⁵ Säännöksestä ovat lausuneet mm. ESAELY, POSELY, POKELY, Evira, Metsäteollisuus, MTK, Porin kaupunki, Suomen Kuntaliitto.

¹⁶ Asiasta ovat lausuneet mm. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Vestia Oy, JLY – Jätelaitosyhdistys ry, Turun Seudun Jätehuolto Oy ja Suomen Yrittäjät ry.

¹⁷ Vaihtoehtoa ovat kannattaneet mm. Valtiovarainministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, SYKE, Valvira, ISAVI, useimmat lausunnon antaneet ELY:t, Seinäjoen kaupunki, MTK, JLY – Jätelaitosyhdistys ry, kaikki lausunnon antaneet kunnalliset jätehuoltoyhteisöt, Ekokem Oy Ab, Suomen Rengaskierrätys Oy ja Suomen Akkukierrätys Pb Oy.

kunnan itsemääräämisoikeuden säilymisen ja asiakkaan valinnanvapauden, järjestelmä on joustavampi kuin kunnan järjestämä kuljetus, palvelu on asiakaslähtöistä, toimivaa ja edullista, se turvaa paremmin etenkin pk-yritysten toimintaedellytyksiä, työllisyyttä, työntekijöiden etuja, turvaa markkinoiden toimivuutta sekä edistää investointeja ja innovaatioita.¹⁸

Kunnan palvelutehtävien siirtämistä koskevaa säännöstä (29 §) on pidetty ongelmallisena perustuslain 124 §:n kannalta. On todettu, että sääntely tulisi rajata korkeintaan yhtiön mahdollisuudeksi käyttää alihankintapalveluita jätehuollon operatiivisissa tuotantopalveluissa ja että säännöksessä tulisi ilmaista tarkemmin mitä ulkoistamismahdollisuuden piiriin kuuluvilla jätehuollon palvelutehtävillä asianomaisessa yhteydessä tarkoitetaan. On myös peräänkuulutettu arvioita siitä, miltä osin jätehuollon palvelutehtävissä voisi olla kyse julkisesta hallintotehtävästä. Lisäksi on ehdotettu, että lakiesityksessä olisi otettava kantaa tilanteisiin, joissa sidosyksikkömäärityksen edellytykset eivät täyty.¹⁹

Jätehuoltopalvelun kirjanpidon eriyttämisvaatimusta (31 §) vastustetaan useissa kuntien jätehuoltoyhteisöjen antamissa lausunnoissa. Joissain lausunnoissa erillisiä laskelmia on pidetty parempana vaihtoehtona, mutta joissain lausunnoissa on myös todettu, että myös vaatimus erillisistä laskelmista aiheuttaisi sen, että elinkeinotoiminnassa toimitettavat yhdyskuntajätteet olisi toimitettava käsittelyyn erillisinä kuormina. Eriyttämisvaatimuksen täyttäminen edellyttäisi sopimusperusteisessa järjestelmässä ajoreittitietoja kuormista, joihin on yhdistetty kunnan vastuulle kuuluvaa ja muuta jätettä. Eräissä lausunnoissa eriyttämisvaatimusta on toisaalta pidetty tarpeellisena.²⁰

Tuottajavastuu

Pakkausten tuottajavastuun laajentamista nykyisestä ns. osittaisesta tuottajavastuusta muiden tuottajavastuualojen kaltaiseksi täydelliseksi tuottajavastuuksi (34 §) on lausunnoissa sekä kannatettu että vastustettu. Ehdotusta ovat vastustaneet erityisesti osa teollisuuden ja elinkeinoelämän etujärjestöistä sekä tuottajayhteisöt. Ehdotusta ovat puolestaan kannattaneet osa kunnallisista jätehuoltoyhteisöistä ja lausunnon antaneista viranomaisista. Lisäksi ehdotusta on ehdotettu muutettavaksi esimerkiksi siten, että kuluttajapakkaukset jäisivät tuottajavastuun ulkopuolelle.

Useissa lausunnoissa on myös otettu kantaa pakkausjätteen keräyksen järjestämiseen (35 §). Lausunnoissa on esitetty hyvin ristiriitaisia mielipiteitä siitä, kenelle vastuu keräyksen järjestämisestä tulisi kuulua. Lausunnoissa on esimerkiksi esitetty, että kunnilla tulisi olla vastuu etenkin kuluttajapakkausten ja kunnan jätehuoltoon kuuluvien kiinteistöjen pakkausjätteen keräyksestä, mutta myös, että kunnille ei tulisi antaa mahdollisuutta vapaaseen pakkausten kiinteistökeräykseen. Lisäksi on todettu, että nykyinen palvelutaso ja kiinteistöjen lajittelumahdollisuus eivät saisi heikentyä.²¹

¹⁸ Vaihtoehtoja ovat kannattaneet mm. Kilpailuvirasto, Puolustushallinnon rakennuslaitos, ESAVI, Suomen Kuntaliitto, EK, Ympäristöyritysten Liitto ry, Kaupan liitto, Teknisen Kaupan ja Palveluiden Yhdistys ry, Kemianteollisuus ry, Teknologiateollisuus ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä, Senaatti kiinteistöt, Helsingin seudun kauppakamari, Suomen Yrittäjät ry, useimmat lausunnon antaneet tuottajayhteisöt, Lassila & Tikanoja Oyj ja Sita Finland Oy.

¹⁹ Asiasta ovat lausuneet mm. Oikeusministeriö, Valtiovarainministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen Kuntaliitto, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy ja Suomen Omakotiliitto ry.

²⁰ Asiasta ovat lausuneet mm. Valtiovarainministeriö, Itä-Uudenmaan jätehuolto Oy, Jämsän Seudun Jätehuolto Oy, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Rosk'n Roll Oy ja Vestia Oy.

²¹ Tuottajavastuusäännöksiin ovat ottaneet kantaa mm. Joensuun kaupunki, Vestia Oy, Kiinteistöliitto ry, Turun yliopisto, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymä, SYKE, LAPELY, Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR ry, Suomen Pakkausyhdistys ry, Suomen Uusiomuovi Oy, EK, Mepak-Kierrätys Oy, Suomen Yrittäjät ry, Kuusakoski Oy, Suomen Palautuspakkaus Oy, A-Pullo Oy, Kemianteollisuus ry ja Lapin

Myös säännökseen tuottajavastuun suhteesta muiden toimijoiden järjestämään jätehuoltoon (45 §) on otettu kantaa useassa lausunnossa. Säännöstä on pidetty elinkeinovapautta ja kilpailua rajoittavana, mutta myös tarpeellisena tuottajan järjestämän jätehuollon toiminnan varmistamiseksi.²²

Jättemaksut

Kunnan jätemaksuun (60 §) on otettu kantaa useissa lausunnoissa. On pidetty hyvin tärkeänä, että säännös muotoillaan siten, että maksuperusteiden läpinäkyvyys turvataan ja varmistetaan, että kuntien on yksilöitävä, mitä kuluja jätemaksuilla voidaan kattaa. Varsinkin ehdotettua oikeutta sisällyttää jätemaksuun perusmaksu on arvosteltu siitä, että se lisää maksun veroluonteisuutta, perusmaksulla saatuja tuloja saatetaan käyttää muuhun kuin jätehuollon kuluihin, eikä se kannusta jätemäärän vähentämiseen ja hyödyntämisen lisäämiseen. Perusmaksu on joissain lausunnoissa ehdotettu poistettavaksi, mutta joissain lausunnoissa sen sisällyttämistä lakiin on myös pidetty tervetulleena. Maksun läpinäkyvyyden turvaamiseksi on lausunnoissa todettu, että maksuperusteiden tulisi olla helposti saatavilla ja maksujen tarkastuslautakunnan perustamista olisi syytä harkita.²³

Lausunnoissa on myös todettu, että perusmaksun määräytymisperusteet (61 §) tulisi määritellä tarkemmin ja olisi varmistettava, että maksu rajoitetaan jätehuollon yleiskuluihin. Lisäksi on ehdotettu, että jätemaksun tulisi kattaa myös jäteneuvonnan kulut, mutta myös vaadittu tarkemmin määriteltäväksi, missä määrin jätemaksua voidaan käyttää kattamaan jäteneuvonnan kuluja. On lisäksi todettu, että jätemaksuissa on noudatettava yhdenvertaisuusperiaatetta haja-asutusalueiden ja taajamien välillä ja että jätemaksulla ei saa kattaa jätehuoltoviranomaisen kuluja.²⁴

Valvonnan tehostaminen

Valvonnan tehostamiseksi lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä jätehuollon rekisteristä, kirjanpitovelvollisuudesta, siirtoasiakirjasta ja laiminlyöntimaksusta.

Jätehuoltorekisteri

Jätehuoltorekisteriin (75–78 §) ovat ottaneet kantaa erityisesti ELY-keskukset. Rekisteröintiä on lähtökohtaisesti pidetty hyvänä asiana, mutta useissa lausunnoissa on todettu, että menettely on liian raskas ja resursseja vaativa. Erityisesti lausuntomenettelyä on pidetty työläänä. Menettelytapaa, jossa päätös lähetetään tiedoksi muille ELY-kesuksille ja lausunto pyydetään ainoastaan tarvittaessa, on pidetty parempana vaihtoehtona. Lausunnoissa on lisäksi todettu, että käsite "toimialue, jolla pääosaa toiminnasta harjoitetaan" on liian tulkinnanvarainen.²⁵

Myös kuljettajan tiedonantovelvollisuutta (79 §) on useissa lausunnoissa pidetty liikaa voimavaroja vaativana ja vaikeasti täytäntöönpantavana olevana muutoksena. On ehdotettu, että valvonnan helpottamiseksi sähköistä järjestelmää tulisi kehittää tai vaihtoehtoisesti tiedonantovelvollisuus tulisi korvata kirjanpitovelvollisuudella. Lausunnon antaneet kunnat ja Kuntaliitto ovat

Kauppakamari, Pahkala Olli, Kaupan liitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, JLY – Jätelaitosyhdistys ry, Ekokem Oy Ab, Suomen Kuntaliitto, SITA Finland Oy, Lassila & Tikanoja Oyj, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry ja Jätekuikko Oy.

²² Asiaan ovat ottaneet kantaa mm. Oikeusministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailuvirasto, SYKE, PIRELY, Teknologiateollisuus ry, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Väli-Suomen Ympäristöyritykset ry, Ympäristöyritysten Liitto ry, Kuusakoski Oy ja Lassila & Tikanoja Oyj.

²³ Asiasta ovat lausuneet mm. Valtiovarainministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Kuluttajavirasto, Joensuun kaupunki, MTK, RAKLI ry, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Suomen Omakotiliitto ja Lassila & Tikanoja Oyj.

²⁴ Asiasta ovat lausuneet mm. Kuluttajavirasto, Joensuun kaupunki, Korkein hallinto-oikeus, MTK, Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Omakotiliitto ry ja Ympäristöyritysten liitto ry.

²⁵ Asiasta ovat lausuneet mm. VARELY, HÄMELY, PIRELY KASELY, POKELY, KESELY, KAIELY ja LAPELY.

yksimielisesti vastustaneet sitä, että kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset olisivat vastuussa ilmoitusten merkitsemisestä rekisteriin ja todenneet, että rekisterin ylläpito tulisi olla ELY-keskusten vastuulla.²⁶

Kirjanpito- ja siirtoasiakirjavelvollisuudet

Ehdotettua kirjanpitovelvollisuuden laajentamista (102 §) on sekä kannatettu että vastustettu. Vaatimuksia on pidetty kohtuuttomina erityisesti maa- ja metsätalouden osalta. Myös tuottajien kirjanpitovelvollisuutta tuotteiden ja niiden osien osalta (38 §) on pidetty kohtuuttomana. Eräissä lausunnoissa on jätteen tuottajaa koskevan kirjanpito vaatimuksen kohtuullistamista ja ehdotettu kirjanpitovelvollisuuden rajan nostamista 100 tonnista 1000 tonniin jätettä/vuosi. Kirjanpitovelvollisuuden laajentamista on kuitenkin myös pidetty tärkeänä lähtökohtana materiaalien käytön tehokkuuden edistämiseksi ja nähty mahdollistavan jätevirtojen tarkemman valvonnan ja helpottavan jätehuollon suunnittelua. Lisäksi säännökseen on ehdotettu eräitä muita muutoksia, kuten esimerkiksi sivutuotteiden sisällyttämistä kirjanpitovelvollisuuteen ja jätteen käsittelijän 3 momentin mukaisen raportointivelvollisuuden poistamista.²⁷

Siirtoasiakirjan (103 §) osalta eräissä lausunnoissa on painotettu, että yksityisiltä ja julkisilta toimijoilta on vaadittava samat siirtoasiakirjat. Muutamissa lausunnoissa on vastustettu jotakin tai joitakin ehdotettuja laajennuksia siirtoasiakirjavelvollisuuteen. Samoin on korostettu tarvetta sähköisten järjestelmien hyväksymiseen.²⁸

Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksua (113–114 §) on pidetty ongelmallisena siitä syystä, että sitä voisi olla mahdollista pitää hallinnollisena rangaistuksena. Tämä tarkoittaisi sitä, että laiminlyöntimaksun lisäksi ei olisi mahdollista tuomita rikosoikeudellista seuraamusta laiminlyönnistä, mikäli teko on myös rikosoikeudellisesti rangaistava. Lisäksi laiminlyöntimaksun määräämistä tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi voidaan pitää ongelmallisena itsekriminointisuojaan kannalta.

Osa lausujista on kannattanut laiminlyöntimaksun käyttöönottoa. Monet lausijat ovat kuitenkin pitäneet laiminlyöntimaksua liian ankarana rangaistuksena, erityisesti tiedonanto- ja kirjanpitovelvollisuuksien puutteista. On todettu, että laiminlyöntimaksu tulisi ottaa käyttöön vain valvonnan kannalta vakavissa tapauksissa. Sen sijaan riittävän korkea laiminlyöntimaksu on pääosin pidetty tarpeellisena tuottajarekisterin ilmoittautumisen laiminlyönnistä. Jopa puolen miljoonan euron suuruista maksua on kuitenkin eräissä lausunnoissa pidetty ylimitoitettuna. Lisäksi on vaadittu, että laiminlyöntimaksun käyttö rajattaisiin tilanteisiin, joissa toiminnanharjoittaja tietoisesti ja toistuvasti laiminlyö velvollisuutensa hakea tai ilmoittautua tuottajarekisteriin tai laiminlyö jätteesiirtoasetuksen edellyttämän siirtoasiakirjan laatimisen. Säännös on myös ehdotettu kokonaan poistettavaksi.²⁹

²⁶ Asiasta ovat lausuneet mm. UDELY, VARELY, HÄMELY, PIRELY POSELY, POKELY, POPELY, KAIELY, LAPELY, Ympäristöviranhaltijat ry, Joensuun kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Porin kaupunki ja Kuntaliitto.

²⁷ Asiasta ovat lausuneet mm. LSAVI, PIRELY, SYKE, Joensuun kaupunki, EK, Kemianteollisuus ry, MaRa ry, Metsäteollisuus, MTK, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Teollisuuskuitu Oy.

²⁸ Asiasta ovat lausuneet mm. POPELY, Metsäteollisuus, MaRa ry, Väli-Suomen ympäristöyritykset ry, Ympäristöyritysten Liitto ry, Kuusakoski Oy, Vesi- ja viemäri- ja viemäriyhdistys.

²⁹ Laiminlyöntimaksusta ovat lausuneet mm. Oikeusministeriö, Korkein hallinto-oikeus, SYKE, HÄMELY, PIRELY KASELY, ESAELY, POKELY, Turun yliopisto, Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry, EK, KRP, Helsingin seudun kauppakamari, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kemianteollisuus ry, MTK, MaRa ry, Metsäteollisuus, Rakennusteollisuus RT ry, Puupakkausten Kierrätys PKK Oy, Suomen Aaltopahviyhdistys ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen NP-Kierrätys Oy, ja Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy.

Maksun määräytymisen perusteeseen liittyen on todettu, että yrityksen liikevaihtoon perustuva tieto ei ole maksun määräytymisen perusteeksi riittävän yksiselitteinen. Myös tuottajan oikeusturva on herättänyt arvostelua, ja on ehdotettu, että tuomioistuimen tulisi määrätä maksu valvontaviranomaisen esityksestä, asiassa tulisi mahdollistaa muutoksenhakujärjestelmä ja ainoastaan lainvoimainen päätös tulisi voida panna täytäntöön.³⁰

Vakuudet

Toiminnalta vaadittavaa vakuutta koskevista säännöksistä (YSL 42–42d §) on esitetty paljon osin ristiriitaisia kommentteja. Vakuusvaatimusta muiden kuin jätteen käsittelijän osalta on vastustettu monessa lausunnossa. Sen sijaan osassa viranomaisten antamista lausunnoista sitä on pidetty hyvänä lisäyksenä, vaikkakin ongelmallisena soveltamisen kannalta. Osa lupaviranomaisista on todennut, että heidän voimavaransa selvittää vakuudenantajan vakavaraisuus ovat rajalliset, ja ehdottavat siitä syystä, että vakuuden antajan tulisi olla finanssivalvonnasta annetun lain tarkoittama valvottava ja kannattavat vakuuden rajaamista esitettyihin muotoihin. Teollisuuden edustajien puolelta on taas esitetty, että kaikki ETA-alueelle sijoittuvat rahalaitokset tulisi hyväksyä vakuudenantajiksi, kaikki nykyiset vakuusmuodot olisi hyväksyttävä myös jatkossa ja ettei vakuusmuotoja saisi rajata tyhjentävästi.³¹

Viranomaiset ovat huomauttaneet, että vakuussäännökset ovat liian yleisluontoiset, mikä vaikeuttaa vakuudesta määräämistä etenkin vakuuden suuruuden osalta. Viranomaiset ovat esittäneet, että vakuuden tulisi olla voimassa vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta. Teollisuuden puolelta on sen sijaan esitetty, että rahoitusmarkkinoilta voi olla vaikea hankkia niin pitkään voimassa olevaa vakuutta, minkä vuoksi tulisi olla riittävää, että määräaikainen vakuus uusitaan riittävässä ajassa ennen sen umpeutumista. On myös esitetty, että muutokset vakuussäännöksiin vaativat enemmän selvityksiä, eikä niitä tulisi uudistaa jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä.³²

³⁰ Asiasta ovat lausuneet mm. Oikeusministeriö, EK, Elintarviketeollisuusliitto ry, MaRa ry, Teknisen kaupan ja Palveluiden Yhdistys ry, Suomen Teollisuuskuitu Oy ja Pahkala, Olli.

³¹ Vakuuksista ovat lausuneet mm. PSAVI, HÄMELY, PIRELY, LAPELY, EK, Energiateollisuus ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Helsingin seudun kauppakamari, Lapin kauppakamari, Kaivannaisteollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Aaltopahviihdistys ry, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen NP-Kierrätys Oy, Rakennusteollisuus RT ry, Teknologiateollisuus ry, Metallinjalostajat ry, Suomen Kuitukierrätys Oy, Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry ja Kuusakoski Oy.

³² Vakuuksista ovat lausuneet mm. SYKE, LSAVI, PSAVI, HÄMELY, LAPELY, Kaivannaisteollisuus ry, Teknologiateollisuus ry, Metallinjalostajat ry ja Kuusakoski Oy.